

TARTU LINNA NOORTE LOODUSESÕPRADE MAJA
1984/85 C-A. TCO ARUANNE

I RINGITÜÜ

Tartu LN Loodusesõprade majas töötas 1984/85 õ. a; 52 aineringi rühma 780 õpilasega. Töötasid järgmised ringid: ehisaianduse-, taimekasvatuse-, lilleseade-, botaanika-, biogeograafia-, geoloogia-, zooloogia-, entomoloogia-, ornitoloogia-, ekskursioonijuhtide-, geograafia ja matkaringid ning avati uus ökoloogiaring õpilastele kaasaegse ökoloogilise hariduse andmise tõhustamiseks.

Loodusesõprade maja töö lähtub koolireformi põhisuunistest. Suurt tähelepanu pöörati õpetamise kvaliteedi tõstmisele, töökasvatusele, praktiliste oskuste ja vilumuste kujundamisele ringitöö käigus.

Õppe- katseaeda on rajatud järgmised osakonnad: taimestik (üle 50 liigi), suvelilled (120 erinevat liiki ja sorti), maitsetaimed (üle 30 liigi), nägitaimeid (40 liiki), ravimtaimede osakond (üle 70 liigi) eesti looduslikud taimed (üle 30 liigi) ; pargis kasvab üle 70 liigi puid ja põõsaid. Rõõmsalt täiendatakse osakondi uute taimeliikidega; õppe-katseaed omab suurt tähtsust praktilises töös, vaatluste ja katsete sooritamises. Kasvuhoones paljundatakse ja hooldatakse taimekollektsiooni (140 liiki toataimi); kasvatatakse taimi õppe-katseaia osakondade jaoks ja ajatatakse lilli.

Töö baasil õppe-katseaias ja kasvuhoones on valminud mitmed õpilaste uurimuslikud tööd, mis on ette kantud IM õpilaskonverentsidel, samuti esitatud vab. bioloogia olümpiaadile Näit. " Suvelilled loodusesõprade maja õppe-katseaias", " Mais ja juunis õitsvad ilupõõsad" jne.

Õppebaasi kvaliteetsenaks muutmiseks ja loodusesõprade maja territooriumi kujundamiseks on valminud Eesti Metsamajanduse ja Looduskaitse Teadusliku Uurimise Instituudi Spetsiaalse Konstrueerimise Büroo poolt Lille tn. 10 territooriumi haljastuse projekt.

Ringitöö on väga tähtsal kohal näitlikustamine, katsete ja laboratoorsete tööde sooritamine. Kõikides erialaringides viidi läbi praktikumid (koostatud on praktiliste tööde nimekiri ja tööjuhendid lähtudes ringide programmidest ja bioloogia - ja geograafia-olümpiaadil esitavatest nõuetest). Sisukam oli praktiliste tööde temaatika ökoloogiaringil (esimest aastat töötav mitmekülgsete võimetega ringijuht Kõlli Kalamees).

Erialaringides tehakse mitmesuguseid loodusvaatlusi -fenoloogilised vaatlused, puude vaatlused, enajõe luha lombi ökoloogia, atmosfääriliste nähtuste ja pilvede vaatlused jpm.

Loodusesõprade maja õpetajate juhendamisel koostati õppetöö elulähedasemaks ja sisukamaks muutmiseks mitmed õppekäigud, näit. "geoloogiline õppekäik Tartu linnas" (juhend. õp. S. Janikson), õppekäik noorele looduse-sõbrale" (juhend. K. Pungar), botaaniline õppekäik (juhend. õp. K. Kalamees).

Sisukam oli ringitöö sel õppesastal ökoloogiaringis, vaatamata sellele, et õp. Kõlli Kalamees töötas esimest aastat peale TRU lõpetamist, oli ringitöö kvaliteet kõrge, õpetaja mitmekülgsed teadmised ja entusiasm on teinud ökoloogiaringi õpilaste seas populaarseks.

Samuti tuleb esile tõsta biogeograafia ja geoloogiaringi tööd õp. Sirje Janiksoni juhendamisel -heatasemeline ringitöö, hästisisustatud õppekabinet, noorgeoloogide juhendamine; samuti õp. Kai Pungari tööd, kelle õpilased esinesid hästi majasisestel konkursidel ja konverentsidel aga samuti ülelinnalistel ja vabariiklikel kokkutulekutel.

Ornitoloogiaringide töö toimub tihedas koostöös Eesti LUS-iga (ringijuhtideks ZBI teadlane H. Veromann ja tema endine õpilane Illar Leuhin) ning pälvis 1984/85 õppeaasta vaatlusandmete eest Eesti Loodusuurijate Seltsi tänukirja Rahvusvahelise Linnukaitsenõukogu poolt organiseeritud IV rahvusvahelisest valge toonekurgede loendusest aktiivse osavõtu eest. Loenduse käigus täpsustati valge toonekure levikut ja arvukust.

II RINGIDEVAHELINE TÖÖ. KOOSTÖU TEADUSLIKE ASUTUSTE JA ORGANISATSIOONIDE GA.

Loodusesõprade majas viidi läbi rida üritusi, nagu õpilaskonverentsid, mis on viimastel aastatel muutunud üha populaarsemateks. Õpilastööde temaatika oli mitmekülgne, näit. "Veekogu ökosüsteem" T. Pärnapuu, juhend. K. Kalamees, "Polaarjoonetagune linn Norilsk" J. Mähar juhend. A. Linnamägi, "Minu kodumaa ümbrohud" L. Turtšak, juhend. K. Pungar jpt. Kokku esitati 23 õpilastööd, osavõtjaid oli kõikidest ringidest.

Tihenenud on sidemed teaduslike asutustega (TRU; EPA, ZBI, LUS, IKS jt.) ning teadlastega. Toimus kohtumisõhtu prof. V. Masinguga (puude vaatlused ja mõõtmine). Professor V. Masing annab nõu õpilaste uurimuslike tööde juhendamisel, tihe koostöö taimekasvatuseringi juhend. Kai Pungariga. Tähistati loodusteadlaste tähtpäevi, toimus kohtumine geograaf Andres Tarandiga, kes rääkis kuulsast etnograafist ja rannumehest Thor Heyerdalilt. Meditsiinidoktor Aili Paju andis nõu ravimtaimede osakonna liigilise koosseisu valikul.

Viidi läbi mitmeid konkursse. Ringidevahelisel konkursil parimale ajakirja "Eesti Loodus" artiklite tundjale oli külas "Eesti Looduse" peatoimetaja Ants Paju.

Noorgeoloogide ettevalmistamisel on abiks olnud V. Kalm TRU geoloogia kateedrist.

Viidi läbi mitmed näitused (ravimtaimed, kivimid ja mineraalid, temaatilised herbaariumid jt. Traditsioonilised on niisugused üritused nagu lindude päev, lillede pidu jt.

4-8. juunini toimus loodusesõprade õppepraktika Valga rajal. Ilmjärve lähedal. Laager annab õpilastele ettevalmistuse osavõtuks vabariiklikest loodusesõprade kokkutulekutest, olümpiaadilaagritest. Õppelaagris oli külalõõõjuhendamajaks A. Kont TRU füüsikalise geograafia kateedrist. Peale eluslooduse tundmaõppimise viidi laagris läbi praktilised õppused mullastiku tundmaõppimiseks, mikrokliima mõõtmistest, orienteerumisoskuste

omandamiseks.

Loodusesõprade majal on ka väljakujunenud matkatraditsioonid, toimub koostöö matkaklubiga ja Tartu REB- ga.

A. Linnamägi osaleb Tartu Matkaklubi turiaadidel grupijuhina, sel aastal omandasid jalgsimatkal

Karakumi kõrbes I raskuskategooria 10 ringiliiget. Tihe on koostöö Eesti Geograafia Seltsiga. Üp. S. Janikson valiti EGS-i Tartu osakonna juhatuseliikmeks.

Jätkub koostöö Eesti Aianduse ja Mesinduse Seltsi Tartu osakonnaga, ringijuhid osalesid sektsioonide töös. 1984 a. EAMS-i sügisnäitusel saadi ravimtaimede kollektsiooni eest kõrgeim auhind. Üp. S. Raju on EAMS-i ehisaiaanduse sektsiooni juhataja.

Suunatakse noori Eesti Looduskaitse Seltsi noorliikmeteks. A. Linnamägi on ELKS-i Tartu osakonna juhatuseliige.

Meil on head sidemed TRU botaanikaaiaga, kust saame vajalikku taimmaterjali.

Sidemed teaduslike asutustega on tihenenud ka OTU raames. Praegu on meil 10 OTU liiget ja liikmekandidaati.

Võib märkida et koostöö teaduslike asutustega ja teadlastega on viimastel aastatel tunduvalt tõhustunud.

III ÜLELINNALISED JA VABARIIKLIKUD ÜRITUSED.

IM võttis osa EAMS-i 1984 sügisnäitusest ravimtaimede kollektsiooniga, mille eest määrati kõrgeim auhind.

Võeti osa ülelinnalisest õpilastööde näitusest-vabariikliku komisjoni poolt määrati ära 12 tööd, õpetajatest tunnustati A. Saluveeri, A. Ausmehe, S. Janiksoni ja K. Kalamehe juhendamist. Korraldati lilleseade näitus TRU Teadusraamatukogu fuajees, millest võtsid oma töödega osa 5 loodusesõprade maja ringijuhiti (Janikson, Kalamees, Saluveer, Kont, Linnamägi).

Võeti osa Tartu koolinoorte kodu-uurijate päevast (juhend. Fungar, Kont, Janikson) ja kõik 3 esitatud tööd suunati edasi vabariiklikule kodu-uurijate konverentsile.

Vabariiklikule bioloogiaolümpiaadile esitati 9 tööd (Tartust üldse 11 tööd)

Ünet

Õpetaja S. Janikson võttis õpilastega osa noorgeoloogide kokkutulekust Karksis juunikuus, toodi ära 2 diplomit vooluhulga mõõtmises nooremas vanuseastmes II koht ja üldarvestuses III koht. Tulemust tuleb lugeda heaks ja esile tõsta õp. S. Janiksoni tööd noorgeoloogidega, sest vabariiklikul kokkutulekul viibiti esmakordselt.

IM õpilased osalesid vab. bioloogia olümpiaadilaagris ja pioneefiinstruktor "noor loodusesõber" laagris Lüllemäel (õpil. A. Frans saavutas II koha).

Bioloogiaolümpiaadil Moskvas saavutas Toomas Tammaru III koha - ornitoloogiaringi õpilane, juh. H. Veromann.

Õp. Kai Pungeri õpilane A. Austa esines väljapaneku "suvelilled loodusesõprade maja s" Moskva Rahvamajanduse Saavutuste Näitusel.

Loodusesõprade maja dekoreeris lilleseadetega Vanemuise kohtsertsaali õpetajate augustikuu nõupidamisteks, samuti kujundati lilledega ülelinnaline õpilaste tööde näitus.

Lilleseaderingi õp. A. Saluveer kujundas Vanemuise kohtsertsaali õpetajate augustikuu nõupidamisteks ELKNU Tartu Linnakomitee 24. konverentsiks, abiturientide balliks, vabariiklikuks meenoorte kokkutulekuks, kultuurifestivali "Tartu kevad" pidulikuks lõpetamiseks - koos lilleseaderingi liikmetega.

IV TÖÖ KOOULIDEGA. ÕPETAJATE METOODILINE JUHENDAMINE.

Loodusesõprade maja on Tartu linna koolide looduskaitsetööd suunav ja arvestust pidav asutus. Koolidevahelise võistluse "kaitseme loodust" linnakomisjoni töö toimub loodusesõprade maja kaudu. Bioloogiaõpetajate ja loodusesõprade maja ringijuhide vahel toimus 1984 a. sept. klassi ja koolivälise töö parandamisest lähtudes koolireformis seatud eesmärkidest, tutvustati IM uut õppebaasi Tähe 95 ja seal töötavaid ringe.

Võistluse "kaitseme loodust" koolikomisjoni liikmetele korraldati 3 seminari.

IM ringijuhid on koolidele looduskaitsetööd seifideks, kes annavad vajalikku abi looduskaitseürituste organiseerimiseks koolides.

Tundideväline looduskaitsetöö eeldab tihedat kahepoolset sidet. Tulemusrikkamad olid sidemed 3; 5; 7 ;8 kk- de õpetajatega.

Koolidele korraldati 1984 a. sügisel võistlus pargi puude ja põõsaste tundmises, osales 66 õpilast 14-st koolist.

Loodusesõprade maja vahendamisel on õpilased kogunud igal sügisel ilupuude ja põõsaste vilju Luua puukoolile Metsainstituudile, jahindusklubile.

LM ringid valmistavad ette pioneerinstruktoreid " noor loodusesõber".

Looduskaitsekuul organiseeriti loodusesõprade VII kokkutulek Luua looduse õpperajal. Loodusrajal õpitud taimede tundmises osutusid paremateks 5. ja 8. Kk. õpilased. Kokkutulekul osalesid külalisteka sõjaveteran Karl Metsaots ja õpperaja autorid H. Anton ja A. Ilves.

1984 a. nov. korraldati koos Tallinna ja Pärnu kollegidega Tartu loodusesõprade majas seminar ravim- taimedest - lektoriks prof. A. Paju TRU-st.

Ringijuhtidel toimus kohtumine Bulgaaria RV Sofia Ulikooli ökoloogiaprofessoriga Hristo Marinovitšiga, kes valgustas keskkonnakaitse tööd Bulgaarias ja õpilaste koolivälise töö vorme.

LM korraldas mõeldunud õppeaastal lilleseade kursuse koolide õpetajatele ja ringijuhtidele, juhendajaks kogunud lilleseadja Urve Haug Tallinnast. Kursus lõppes edukalt TRU raamatukogu fuajees näitusega maikuus Tartu kevade ürituste aegu.

K. Kalamees juhendas looduseõppekâike Kohtla-Järve loodusesõprade kokkutulekul. Ringijuht Kai Pungar oli lektoriks ja praktikumide juhendajaks VCT-i poolt korraldatud täienduskursustel pikapäevavõõrma ja internaa- dikasvatajatele.

Ringijuhtide metoodiline juhendamine toimub direktori ja metoodiku poolt pidevalt ped. nõupidamis- tel ja õppenõukogude raames.

TOOS ESINEVAD RASKUSED

- kaadrikûsimus, kuna ringijuhte ei valmista ette ükski õppeasutus ja TRU- s on pearõhk teoreetilisel ettevalmistamisel, tuleb palju tegelda ringitöö praktilisemaks ja elulâhedasemaks muutmise küsimustega (eriti noorte õpetajate puhul)
- sooviksime enam ringitöö ja ringijuhtide tsentraliseeritud metoodilist juhendamist vabariiklikul tasemel
- ei viida enam läbi kunagi toimunud kooliväliste lasteasutuste direktorite seminare (info nii majandus- kui ringitöö sisulistes küsimustes)
- koolireformis püstitatud nõuet muuta ringid esindusringideks on raske täita juhusliku õpilaskontingendiga, kuna koolidepoolne võimekate õpilaste suunamine meie ringidesse on väga väike
- õpilaste juhendamisel annab tunda tehniliste õppevahendite vähesus
- õpilastele looduse tegelik tundmaõpetamine on raske neid linnast välja viimata, seda aga raskendab oluliselt autobussi puudumine, vajaksime väga autobussi õppekäikudeks loodusesse ja materjali toomiseks (seened, samblad, samlikud, lilleseade materjal jne.)

1984/ 85 ÕPPE-AASTA TÕUPLAANI TÄITMISEST

Tõõplan täideti põhilises osas, millele aitas kaasa metoodik H. Kondi asjalik ja kohusetundlik töö, samuti enamiku ringijuhtide entusiasm tööülesannete täitmisel. Mõningaid vajakaajâmisi oli õppe-katseala osakondade rajamisel ja kasvuhooone otstarbekal kasutamisel ning sidemete tugevdamisel koolidega.

1. okt. 1985a.

direktor A. Triinamägi

